

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

K č.j. 025.971/82-ZPO

~~T a j n ě !~~

Příloha č. 1

Výtisk č. ; 31

Počet listů: 12

I n f o r m a c e

o zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států
Varšavské smlouvy v Moskvě ve dnech 21. a 22. října 1982

Za necelý rok od posledního bukurešťského zasedání se
v Moskvě uskutočnilo ve dnech 21. a 22. října další řádné
zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států
Varšavské smlouvy.

Předmětem jednání výboru ministrů byly :

1. Otázky související s nadcházejícím obnovením práce
madriidské schůzky představitelů účastnických států
konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě.
2. Další aktuální otázky mezinárodní bezpečnosti zejména
v Evropě.

Na závěr prvního dne jednání přijal ministři zúčast-
něné na zasedání generální tajemník ÚV KSSS, předseda
prezídia Nejvyššího sovětu SSSR L. Brežněv, který vyjádřil
uspokojení, že výbor ministrů zaujal pevné místo jako insti-
tuce jak v rámci Varšavské smlouvy, tak i na mezinárodní scéně.

Podtrhl význam tohoto řádného zasedání, které se koná v době, kdy politika nynější americké administrativy usiluje o zostřeň ní mezinárodní situace, růst zbrojení a podrývání procesu uvolnění.

"Vím o tom", řekl L. Brežněv, "že evropské země jako celok mají přes nátlak USA stálý zájem na uvolňování napětí a často se to nebojí říkat otevřeně. Sovětský svaz se jednoznačně zasazuje o to, aby politika snižování napětí pokračovala, aby madridská schůzka skončila pozitivně a vyústila ve svolání konference o opatřeních důvěry a o odzbrojení v Evropě."

Přivítal, že na zasedání výboru ministrů dochází k široké výměně názorů a zdůraznil, že nejpálčivější otázkou mezinárodní bezpečnosti zůstává odstranění hrozby jaderné války, k čemuž je třeba soustředit všechny síly.

x x x

Zasedání výboru ministrů byla ze sovětské strany věnována velká pozornost. Stalo se etapou společné přípravy zasedání politického poradního výboru Varšavské smlouvy v Praze, které jak zdůraznil s. L. Brežněv, bude mimořádně významnou mezinárodní událostí.

Sovětská strana, jako hostitel zasedání výboru ministrů, vypracovala návrh komuniké, který byl předán všem členským zemím VS již 6. října. Návrh byl přijat za základ pro vypracování konečného textu komuniké, které bylo jednomyslně schváleno všemi ministry zahraničních věcí Varšavské smlouvy.

Proti původnímu sovětskému návrhu se přijaté komuniké liší zejména v následujícím :

1. Bylo doplněno z iniciativy prakticky všech delegací konkrétními všeobecně přijatelnými náměty, mezi nimiž je možné jmenovat zejména :

- a/ pasáž, týkající se dodržování uzavřených smluv a dohod určujících územně politické reality v poválečné Evropě,
- b/ rozšíření textu, týkajícího se madridské schůzky a společného postupu ZSS na ní, zejména v otázce svolání konference k posílení důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě a jejího mandátu,
- c/ rozšíření pasáží, týkajících se omezení a snížení stavu jaderných zbraní v Evropě a SOSV.

2. Byly zeslabeny některé původně navržené formulace, zejména týkající se :

- a/ Jmenovitého označení viníka za současnou komplikovanou mezinárodní situaci, t.j. nynější administrativu USA. Zejména delegace RSR, ale i delegace MLR, se na expertních jednáních bránily jakékoliv výslovné zmínce o současné administrativě USA a delegace RSR šla dokonce tak daleko, že zmínku o podpoře dvěma významným iniciativám SSSR /v otázce nepoužití jaderné zbraně jako první a v otázce nerozšiřování působnosti NATO a VS na nové oblasti/m.j. počínala tím, že kritika USA bude v komuniké snížena na minimum, bez výslovné zmínky o Reaganově administrativě a bude se týkat jen některých konkrétních faktů, nikoliv linie její politiky.
- b/ Výslovné podpory sovětských mírových iniciativ, zejména pak uvedení jejich původního názvu a autorství. V závěrečném komuniké se obsah některých sovětských iniciativ parafrázuje, aniž byl výslovně zmíněn autor /např. pasáž o Blízkém východě, kde elementy sovětské iniciativy jsou vyloženy ve formulacích již obsažených v rezolucích OSN/.

Při zdůrazňování svých stanovisek, např. v otázce závazku SSSR o nepoužití jaderné zbraně jako první, delegace RSR argumentovala tím, že s touto iniciativou již před 18 lety přišla Čína.

c/ Přístupu k otázkám koordinace linie a politických kroků členských zemí VS v mezinárodních otázkách, jakož i k otázkám institucionalizace Varšavské smlouvy.

Výhrady delegace RSR na jednání expertů vůči iniciativě SSSR o nerozšiřování činnosti bloků na jiné oblasti se nesly směrem, že Varšavská smlouva již v samotném svém znění de facto vylučuje rozšiřování vlivu a působnosti VS na jiné oblasti, dokonce již v samotné Evropě, natož na jiné kontinenty, neboť rozsah působnosti VS je dán pouze územím členských států VS. S podporou sovětského návrhu souhlasila delegace RSR pouze poté, co kromě výše zmíněné podmínky - nejmenovat na žádném místě textu komuniké nynější administrativu USA - sovětská delegace předložila novou všeobecně přijatelnou formulaci.

Rumunská delegace vyjádřila také názor, že hlavním smyslem MS musí být zajištění organizačního rámce dalšího pokračování helsinského procesu. Nezávisle na formě a rozsahu závěrečného dokumentu, by se příští schůzka měla konat v Bukurešti.

Odmítala také vyslovit podporu sovětským postojům na sovětsko-amerických jednáních v Ženevě.

Neobviňovala ze současné komplikované situace na BV vládu USA a neodmítala camp-davidské dohody.

Přes všechny uvedené úpravy v původním sovětském návrhu komuniké se v ostré, avšak věcné diskusi ve skupině expertů podařilo vypracovat kolektivním úsilím přijatelný text závěrečného dokumentu, který ve svém celku vyjadřuje pozice členů Varšavské smlouvy k projednávaným otázkám. Text představuje maximum, čeho bylo možno v podmínkách konsensu dosáhnout.

Vlastní jednání výboru ministrů zahraničních věcí
členských států Varšavské smlouvy bylo zaměřeno na kolektivní posouzení aktuálních problémů současných mezinárodních vztahů, zejména těch důležitých otázek, jež jsou spojeny s programem nadcházející obnovené madridské schůzky představitelů účastnických států Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě.

Na zasedání byla všeobecná shoda v tom, aby delegace ZSS na nadcházející etapě madridské schůzky vynaložily všechny síly pro její úspěšné zakončení a zajištění pokračování procesu započatého v Helsinkách. Naléhavým úkolem je dosáhnout obsažného a vyváženého závěrečného dokumentu, který musí obsahovat dohodu o svolání konference o opatřeních důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě. Bylo zdůrazněno, že je třeba klást odpor politice konfrontace a rovněž tak pokusům vměšovat se do vnitřních záležitostí ZSS, především pak PLR. Byla shoda v tom, že základem jednání může být dokument N+N zemí.

Výbor analyzoval současnou mezinárodní situaci a konstatoval, že se nadále zhoršuje především v důsledku zintenzivnění nebezpečných akcí imperialistických kruhů, především amerického imperialismu, jejich politiky síly a diktátu, zaměřených na porušení mezinárodní stability.

Za jeden z nejdůležitějších kroků k jejímu ozdravení výbor označil dosažení pokroku v procesu omezování a snižování zbrojení, zvláště jaderného. V této souvislosti byl zdůrazněn význam historického závazku SSSR nepoužít jaderné zbraně jako první, jakož i nezbytnost, aby podobný závazek převzaly všechny jaderné mocnosti, které tak doposud neučinily.

Na zasedání došlo rovněž k výměně názorů na současný stav sovětsko-amerického jednání o omezení jaderných zbraní v Evropě. Bylo konstatováno, že pro úspěch tohoto jednání je nutné, aby směřovalo k vypracování takové dohody na základě zásady rovnosti a stejné bezpečnosti, která by zaručovala radikální snížení a účinné omezení stavu jaderných zbraní v Evropě na co nejnižší úrovni.

Byl podtržen také význam obnoveného sovětsko-amerického jednání o omezení a snížení stavu strategických zbraní. Úspěch tohoto jednání by přispěl k oslabení a nakonec k odstranění nebezpečí jaderné katastrofy.

Při posuzování situace na vídeňském jednání o vzájemném snížení stavu ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě bylo konstatováno, že je možné dosáhnout pokroku. V této souvislosti byl zdůrazněn význam návrhu dohody, kterou předložily socialistické země, přímí účastníci jednání, 18. února 1982.

Předmětem jednání byly rovněž některé další problémy mezinárodní bezpečnosti, které vyžadují v zájmu světového míru bezodkladné řešení, především situace na Blízkém východě.

Bylo zdůrazněno, že celkovému snížení mezinárodního napětí by přispělo, kdyby pakt NATO přijal výzvu zemí Varšavské smlouvy nerozšiřovat sféru své působnosti na nové oblasti - na Asii, Afriku a Latinskou Ameriku.

Lze konstatovat, že stanoviska delegací, zúčastněných na zasedání, k projednávaným otázkám se shodovala, s výjimkou delegace RSR, která měla k některým problémům odlišný přístup, což se projevilo ve formulacích i akcentech vystoupení zástupců RSR a především při jednání expertů a našlo svůj výraz i v některých formulacích přijatého komuniké.

Zásadní význam na zasedání výboru ministrů měl projev přednesený ministr zahraničních věcí SSSR A. Gromyken, který provedl věcnou analýzu současné mezinárodní situace se zaměřením na madriidskou schůzku. Uvedl mimořádně závažné informace o dvoustranných vztazích SSSR s NSR, Francií a Čínou a dal podrobnou informaci o sovětsko-amerických jednáních probíhajících v Ženevě.

Ve svém vystoupení A. Gromyko zdůraznil, že politický kapitál uvolňování je potřeba nejen obránit, ale i podle možností znásobit. Sovětský svaz, jak zdůraznil L. Brežněv ve svém vystoupení v Baku, i nadále rozhodně vystupuje za úspěšné zakončení madridské schůzky. Jsme pro všechno to, co by mohlo přinést nový impuls uvolnění a to i ve vojenské oblasti. Jiný kurs však provádí administrativa Reagana. Je známo, že Washington chce obnovenou schůzku využít pro útoky proti SSSR, PLR a ostatním ZSS. Konference o opatřeních důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě se nehodí do jeho plánů, protože se mu jedná o rozmístění nových amerických raket v západní Evropě. Sovětský svaz i nadále považuje návrh závěrečného dokumentu N+N zemí za dobrý základ závěrečného dokumentu přes to, že má i své slabosti.

S. Gromyko vyjádřil přesvědčení, že postup delegací ZSS v Madridu bude zkoordinovaný a cílevědomý. Musíme být připraveni na různé pronikavé změny na madridské schůzce. Tím, že v Madridu usilujeme o zachování a pokračování celoevropského procesu a ozdravění situace v Evropě, samozřejmě nemůžeme přistoupit na žádné ústupky zásadního charakteru. Svou dosavadní linii budeme důsledně prosazovat.

O problému omezení a snížení jaderných zbraní v Evropě s. Gromyko uvedl, že v posledním kole jednání, které bylo zahájeno před 3 týdny, Američané nevneseš do své pozice žádné konstruktivní prvky, které by sbližovaly stanoviska obou stran. Administrativa Reagana chce protahovat rozhovory se SSSR, pokud neuplyne čas k zahájení rozmístění nových amerických jaderných raket v západní Evropě. Washington hraje o čas, nechce seriózně posuzovat tuto otázku a chce rozmístit rakety.

Na jednáních o omezení a snížení strategických zbraní je pozice USA zaměřena na narušení strategické parity mezi SSSR a USA zakotvené ve smlouvě SALT II. Návrhy USA se týkají jen těch prostředků, které tvoří hlavní složku sovětského strategického potenciálu a nedotýkají se hlavních strategických prostředků USA. Na takovém základě však k dohodě dojít nemůže.

K situaci na vídeňských jednáních /SOSV/ s.A.Gromyko uvedl, že poslední návrh Západu na neekvivalentní asymetrické snížení nejen nepřispívá k postupu vpřed, ale vrací jednání zpět.

K situaci na Blízkém východě uvedl, že události v Libanonu potvrdily správnost našeho hodnocení politiky Camp-Davida, znovu odhalily hrozbu, kterou tato politika přináší arabským národům, pro mír na Blízkém východě. Principy komplexního urovnání na Blízkém východě, zformulované s. L. Brežněvem 15. září t.r., představují vcelku shodu s plánem arabských zemí. To vytváří základ pro pokračování užitečné spolupráce ve vztahu k podstatě urovnání na BV nejen s progresivními, ale prakticky se všemi arabskými zeměmi. V současné době má stále větší aktuálnost návrh SSSR na svolání mezinárodní konference o urovnání na BV. /Plný text vystoupení A. Gromyka v příloze/.

Ministr zahraničních věcí PLR S. Olszowski ve svém vystoupení označil za hlavního viníka zostření mezinárodní situace USA. Za událost prvotního významu označil změnu vlády v NSR a odsoudil pokusy narušit status quo v Evropě.

Postup delegace USA na madridské schůzce označil za hlavní překážku pro dosažení dohody o konferenci k posílení důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě. USA chtějí znovu nastolit tzv. polskou otázku. PLR vystoupí tvrdě proti, bude poukazovat na fakta o porušování ZA KBSE ze strany USA.

Ministr zahraničních věcí MLR F. Puja n.j. uvedl, že vzhledem k vlastním specifickým zájmům existuje částečný nesouhlas západní Evropy, Japonska a Kanady s politikou USA, čehož bude třeba využít v naší zahraniční politice. ZSS by měly lépe využívat své bilaterální vztahy se západními partnery pro prohlubování procesu bezpečnosti a spolupráce v Evropě. Rozpadem koalice v NSR se situace v Evropě stává ještě složitější. Na MS možno očekávat nové útoky v souvislosti s PLR, Afghánistánem a opět nastolení otázky tzv. "lidských práv". Je třeba zvýšit úsilí ZSS o úspěšné zakončení MS.

Ministr
že je třeba v
v žádném příp.

Uvedl,
a USA v Ženevě
strategických
otázka se týká
bezpečnosti
všechny evrop.
jednání.

K jedn.
vystupovat za
i symbolického
politické klí.

K načr.
ZSS vystupov.
MS v krátké
rumunský návrh.
Je třeba dosá.
důvěry a bezpeč.

RSR hla.
porozumění na
mezi zeměmi
zané od jaderné

Ministr
zostření těžiš.
vlády v NSR, k
ve vztazích s
ve vnitropolit.
rodně politick.
důraz na atle
Washingtonu.
státy v západ.

Ministr
věcí RSR Š. Andrei zdůraznil,
líkly řešit pouze mírovými prostředky,
pat síly.

žádala obnovení rozhovorů mezi SSSR
čekává výsledky rozhovorů jak o
ak i o raketách středního doletu. Tato
kontinentu, dotýká se jejich vlastní
považovala a považuje za nutné, aby
v té či jiné formě zúčastnily těchto

/SOSV/ prohlásil, že je nutné
splnění a dosažení první dohody, třeba
i když by to pozitivně ovlivnilo
i proces odzbrojení.

Uvedl, že je potřebné, aby všechny
státními delegacemi za zakončení
hlásá, že ZSS budou i nadále podporovat
další schůzka uskutečnila v Bukurešti.
o svolání konference k posílení
odzbrojení v Evropě.

je za rozvoj spolupráce a vzájemného
vytvoření dobrých sousedských vztahí
a za vytvoření na Balkáně zóny osvoho-
cizích základů a vojsk.

Ministr
věcí NDR O. Fischer zdůraznil
světě. Podrobně se zabýval změnou
působné povede ke zvýšení těžkostí
ládnoucí koalice neznákoná jen změnu
NSR, ale bude mít důležité nazina-
Již ve vládním prohlášení Kohla je
oci. Bez výhrad NSR následuje kurs
nemůže nemít důsledky i pro další

Ve svém projevu předložil s. Fischer několik návrhů na další koordinaci činnosti ZSS, jako např. uskutečnit speciální konzultace k postupu ZSS v boji proti rozmístění nových amerických raket a podpoře protiválečného hnutí na Západě; urychleně se dohodnout jak nejúčinněji prosazovat návrhy N+N zemí na MS; analyzovat situaci na Blízkém východě a vyvodit závěry pro postup a konkrétní koordinované kroky ZSS na BV; posoudit spolupráci ZSS s RZ, hlavně z hlediska nátlaku USA a jejich spojenců na tyto země.

Ministr zahraničních věcí BIR P. Mladenov vyslovil plný souhlas s analýzou situace přednesenou s. Gromykem. Informoval o úsilí BIR k upevnění vztahů dobrého sousedství na Balkáně. Připomněl rovněž iniciativu s. Živkova na vytvoření bezatomové zóny na Balkáně, který byl podpořen jak vedoucími politickými činiteli, tak i veřejností.

Minister zahraničních věcí ČSSR B. Chloupek ve svém projevu vyjádřil plnou podporu konstruktivnímu přístupu SSSR k řešení všech palčivých problémů současné komplikované mezinárodní situace. V projevu byly obsaženy principiální stanoviska k těm otázkám, kde se zejména v expertních jednáních projevovaly různé názory. Vystoupení plně podpořilo pozice přednesené A. Gromykem. Informovalo o naší zahraničně politické aktivitě zejména při přípravě na další kolo MS a formulovalo naše návrhy na společný postup ZSS na madridské schůzce. Bylo zaměřeno rovněž k nadcházejícímu zasedání PPV v Praze. /Vystoupení v příloze./

x x x

Pokud se týká přípravy čs. delegace na jednání výboru ministrů, byl konkrétní postup v některých otázkách již předem dohodnut se sovětskou stranou na konzultacích v Praze. Rovněž v Moskvě se uskutečnily konzultace mezi čs. a sovětskou delegací k dalšímu vyjasnění společného postupu.

Čs. delegace na expertních jednáních vycházela z koordinované politiky ZSS a v úzké spolupráci se sovětskou delegací a některými dalšími delegacemi ZSS prosazovala stanoviska odpovídající původnímu sovětskému návrhu.

x x x

Řádné zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy, které se konalo v Moskvě, kde byl tento významný nástroj institucionalizace společné politiky zemí Varšavské smlouvy před pěti lety založen, splnilo své poslání. Výsledky zasedání, které probíhalo za současné komplikované mezinárodní situace, jak se odráží v přijatém komuniké, ve svém celku vyjadřují společné pozice členů Varšavské smlouvy.

V celém průběhu zasedání výboru ministrů se odrazil akcent vystoupení L. Brežněva v Baku a silné angažovanosti za pokračování politiky uvolňování. Zasedání přispělo k dalšímu zvýšení politické váhy výboru ministrů a demonstrovalo připravenost zemí Varšavské smlouvy splnit náročné úkoly v boji za upevnění míru a bezpečnosti v Evropě, v pokračování procesu uvolňování a v rozvoji mezinárodní spolupráce.

Mimořádný důraz byl kladen na nadcházející zasedání PPV VS v Praze a lze konstatovat, že zasedání výboru ministrů v Moskvě bylo zodpovědnou etapou společné kolektivní přípravy PPV. Byla zdůrazněna významná úloha, kterou sehraje prosincové zasedání politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy v Praze.

Závěrečné komuniké přijaté všemi účastníky zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy vytváří potřebnou základnu pro společný postup socialistických zemí při multilaterálních i bilaterálních setkáních, při jednáních o celém komplexu otázek omezení zbrojení a o odzbrojení i pro postup na madridské schůzce.

V protokolu ze zasedání výboru ministrů bylo dohodnuto, že MZV SSSR předá přijaté komuniké jako oficiální dokument OSN a rovněž zašle na vědomí vládám všech evropských států, USA a Kanady.

V komuniké bylo poprvé uvedeno, že příští řádné zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států VS se uskuteční v Praze v termínu, který bude stanoven po vzájemné dohodě.

V Praze dne 1. listopadu 1982